

Det er dejligt at være tilbage og det er dejligt at se, at den lokale virketrang er intakt og at et lille lokalsamfund også mestrer at være initiativtager til en vigtig samfundsdebat, som den vi har i aften.

Jeg deltager i debatten i aften som skovrider ved Skovdyrkerne Vestjylland – medlemsejet skovforvaltning for store og små skovejere. Men for en god ordens skyld, udtaler jeg mig på egne vegne ...

At jeg ville være skovrider var en beslutning jeg tog allerede i 7. klasse, mens jeg rendte rundt i det, der nu bliver til Fusingø Naturnationalpark - og motivet var en helt enorm glæde ved skoven, naturen og 'det derude' - og lysten til ikke bare at kigge på den, men også at arbejde med den.

I øvrigt synes jeg, at rewilding er et ret spændende eksperiment. Jeg har besøgt MolsLab ... om en opskalering til 25.000 ha så er et godt og velproportioneret greb i min optik, vender vi tilbage til.

Forsidebilledet her er i øvrigt fra en produktionsskov – en plantage ville Morten sige. Det er så ikke lige i den her stribe i skoven at produktionen af træ og dermed klimafordele er størst – men sådan er det med skoven. Den er dynamisk og den rummer mange facetter. Havde man taget billedet første gang jeg så skoven i 1993 havde motivet i øvrigt været stort set ren rødgran.

Sidste disclaimer fra min side er, at jeg deltager i debatten med et perspektiv fra skoven og skovbrugets side – og dermed også for klimaets. Det er det jeg har forstand på og som optager mig. Nogle af de diskussioner, der knytter sig til andre aspekter ved rewilding, fx dyrevelfærd, hegn og lokalpolitik ... skal I tage med nogle andre

Ikke mere indledning – vi skal i gang med en dyb, trækstyret analyse af dansk naturpolitik.

- Det her er et billede af dansk naturpolitik 2022.
- Der er stærke drivkræfter der hiver i hver sin ende af tovet.
- Man lægger kræfterne i – det bølgler lidt frem og tilbage – og helt karakteristisk er man ikke optaget af at finde fagligt velafbalancerede løsninger på vigtige dagsordner, men i at hive sejren hjem.
- Ordet ‘Overbevisning’ ... spiller i den sammenhæng en vigtig rolle ..

- Et smukt ord, der når man ser man lidt nærmere på det, rummer en sandhed 'over | bevisning' ... det man ikke behøver at bevise fordi det er indlysende sandt ... I hvert fald efter egen overbevisning ...
- **Natursyn** er en vigtig del af overbevisningen. Peter var inde på det, men det er værd at besøge igen ... de vigtigste indgange er ...
  - Nyttesynt
  - Det æstetisk, romantiske natursyn
- Ulven (uden i øvrigt at starte den debat!) ... er et godt eksempel på, at når man har valgt natursyn, giver meget af resten af argumentationen sig selv.
- Et Twitter-citat fra én af dem, der trækker meget hårdt i tovet, biolog, seniorforsker og naturdebatør, Rasmus Ejrnæs viser meget godt, hvor dybt det stikker – den her overbevisning kan man faktisk ikke rigtig diskutere med, den er nærmest eksistentiel.
- Modstående et Facebook indlæg om 'den store naturløgn' – her hives i den anden ende af tovet.
- Jeg vil understrege, at eksemplerne kun er til at illustrere, at 'tovtrækkerne' slet ikke ser ud af samme forrude; det er ikke den samme verden de ser foran sig.
- Men findes der så en farbar middevej, et balancepunkt eller en fagligt velfunderet guideline til best practice i naturpolitik og forvaltning?
- Tjah – måske ikke. Der er et ledigt standpunkt på midten, men det har vist sig at være et svært sted at stå. Det ligger naturligvis også i sagens natur' at man ikke kan være uvildig – også som engageret Skovdyrker kan man have blinde vinkler.
- Alligevel vel jeg prøve at trække ind mod midten i mit oplæg og så glæder jeg mig til at se, hvor langt, dialogen bringer os i aften.

NØGLEBEGREBER

- **Biodiversitet** – biologisk mangfoldighed eller naturrigdom. Ofte knyttet til **artsrigdom**, men kan også omfatte fx genetisk variation og variation mellem økosystemer.
- **Bæredygtighed** – langtidsholdbar forvaltning (udvikling), hvor der tages balanceret hensyn til **miljø, menneskers sociale behov og økonomi på en måde**, så nuværende generationers behov kan opfyldes uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare (Brundtland, 1987).
- Nogle begreber slides, andre bliver moderne – men vigtigt, at fastslå, at der **ikke er lighedstegn** biodiversitet = bæredygtig.

Et 100% forvaltningsfokus på biodiversitet (*land sparing*) indebærer pr. definition, at der ikke tages hensyn til **menneskers sociale behov og økonomi**. *Isoleret* set er en urørt skov derfor ikke bæredygtig – men i en større sammenhæng kan den naturligvis indgå i en bæredygtig forvaltning i en større skala (et ejerskab, regionalt eller nationalt).

- Bemærk i forhold til artsrigdom, at også 'artens sjældenhed' eller 'uerstattelighed' er en dimension – en del arter klarer sig fint i Danmark, nogle er endda invasive.
Men især arter, der knytter sig til næringsfattige lokaliteter, dødt ved, overgang mellem skov og lysåbne arealer og til tætheden af store græssere (kort vegetation), har det svært.
- Man skelner også i geografisk (fra alfa- til gamma-biodiversitet).

Hvilken natur vil vi ha'?

BIODIVERSITETEN I DANMARK

- Hvordan ser den ud i international kontekst?
- Hvordan har den det?
- Hvad er baseline:
  - Da far var dreng?
  - Guldalderen?? (år 1850 er reference for Rødlisten)
  - Yngre stenalder?
  - Eem-mellemistid (sidste mellemistid)

Først og fremmest må man konstatere, at det ikke er i Danmark, vi får bremset den globale biodiversitetskrise.

Set i en international kontekst har vi ikke så meget at byde på – der kan være en større biodiversitet på 10 ha regnskov i Sydamerika, end i hele #DK.

Ser vi på 'kvalitet' i international målestok er det i øvrigt vores kyster, især vadehavet, og vores klitheder der er mest interessante, og dem redder man ikke med urørt skov og rewilding, som vi taler om i aften.

Så er det bare 'naturen, det billige skidt – hvad skal vi med den?'

... men hvad betyder nærhed og kan man i øvrigt stille krav til andre om at passe på noget, man ikke selv passer på hjemme hos sig selv?

Giver det mening at betragte 'Nationalstaten Danmark' isoleret, eller burde man se det som en del af en biogeografiskregion,

- og hvad der er bytteforholdet mellem middelmådig dansk biodiversitet og høj bioscore 'langt væk i den 3. verden'

Hvordan har biodiversiteten det ... i forhold til hvilken tidsalder?

Hvilken natur vil vi ha'?

BIODIVERSITETEN I DANMARK

Udvikling i rammebetingelser over tid ...

Tid	Indbyg.	Næring	Landbrug	Græssere	Dødt ved	Hydrologi
Eem (år 130.000 fvt)	Ingen	Naturlig	Ingen	Pladen fuld	Naturlig	Naturlig
Urskov (år 8.000 fvt.)	Få tusinde	Naturlig	Få	En del	Naturlig	Naturlig
Guldalder (1850)	1,5 mio.	Udpint	Hoved- erhverv	Mange husdyr + slæt	Meget lidt	Noget afvandret
Far var dreng (1960'erne)	5 mio.	Beriget	200.000	Ret mange ...	Meget lidt	Meget afvandret
Nu	5,8 mio.	Overberiget	30.000	Få	Lidt mere ..	Meget (men pil ned)

Mennesket har påvirket landskabet og økosystemerne massivt og accelererende – og biodiversiteten kvitterer for forandringerne på godt og ondt.

Hvis vi vil vurdere udviklingen – må vi vælge en baseline?

PS! Undersøgelser viser en tendens til at 'man synes, at den rigtige natur, det er den, man er vokset op med'.

BIODIVERSITETEN I DANMARK

- Hvad siger de hårde data?
  - Rødlisten (omdiskuteret)
  - Novana-undersøgelsen 'ugunstig skovtilstand' (misbrugt)
- Kontekst og dynamik:
  - Grænselandet Danmark (mellem kontinental, atlantisk og boreal):
    - 1.300 hjemmehørende plantearter.
    - 23 uddøde siden 1850 (heraf 13 på kanten af deres naturlige udbredelse).
    - 118 plantearter naturligt indvandret siden 1850.
    - Men bestandene kan være blevet meget tynde!
- Klimaforandringer og biodiversitet?
  - Forandringerne er kommet for at blive ...

Rødlisten – er omdiskuteret.

Det er egentlig en skam og forklaringen er måske især, at den kommunikativt er blevet brugt til at tænde en brændende platform, som ikke træder tydeligt frem i data. Den største fejl ved Rødlisten er desværre, at vi kun har to gode og veldokumenterede nedslag (2010 og 2019) – de ligger for tæt sammen til at udviklingen kan træde tydeligt frem.

- Der skal også meget til (100% tilbagegang!) for uddøen, mens kun en enkelt observation til for en ny art.
- Forsinket uddøen
- Øget observationsintensitet – måske mangler vi at finde flere tusinde nye arter i DK (men de er her i forvejen).

BIODIVERSITETEN I DANMARK

- Hvad siger de hårde data?
  - Rødlisten (omdiskuteret)
  - Novana-undersøgelsen 'ugunstig skovtilstand' (misbrugt)
- Kontekst og dynamik:
  - Grænselandet Danmark (mellem kontinental, atlantisk og boreal):
    - 1.300 hjemmehørende plantearter.
    - 23 uddøde siden 1850 (heraf 13 på kanten af deres naturlige udbredelse).
    - 118 plantearter naturligt indvandret siden 1850.
    - Men bestandene kan være blevet meget tynde!
- Klimaforandringer og biodiversitet?
  - Forandringerne er kommet for at blive ... Danmarks klima om 100 år bliver måske som i Nordfrankrig?

Novana-undersøgelsen om skovtilstand:

Man hører ofte citeret med henvisning til en Novana-opgørelsen, at Naturtilstanden i de danske skove er 100% ugunstig.

Her vil jeg være mere tydelig - undersøgelsen er voldsomt misbrugt og rummer systematiske problemer:

- Den vedrører ikke hele skovbruget – men udvalgte Natura 2000 skovnaturtyper.
- Man vurderer arealerne efter et andet kriterie, end de er udpeget efter.
- Den anvendte multikriteriemodel stiller krav, der pr. definition betyder, at alle arealer er i ugunstig naturtilstand.

Jeg citerer her en kommunikation med den ansvarlige myndighed, MST (29.9.21)

"Til dit sidste spørgsmål om, hvorvidt tilstanden i Natura 2000-skovnaturtyperne på noget tidspunkt har været gunstig de sidste 500 år.

Svaret er, at skovene endnu ikke, når man betragter stuselementet struktur og funktion, som det er beregnet i 2019 jf. ovenstående, haft gunstig bevaringsstatus."

Det kan muligvis godt være 'en sandhed' i en videnskabelig kontekst med det er uredelig kommunikation i den almene debat.

Biogeografisk krydsfelt ... men det flytter sig ...

Klimaforandringerne kommer til at betyde stor dynamik – grænserne rykker nordpå og vi vil miste de boreale arter (bla. nogle af fuglene er på deres sydgrænse)

Hvilken natur vil vi ha'?

SKOVDRYKERNE

DE DANSKE SKOVE – HISTORISK TILBAGEBLIK OG MILEPÆLE

- Danmark er et oprindeligt skovland.
- Den oprindelige skov var dynamisk – og udvikler sig over årtusinder fra pionerskov til klimaksskov.
- Fra yngre stenalder og frem – i etaper svarende til væksten i samfundet – overudnyttelse og overgræsning (som i u-landende i dag).
- Lavpunktet i 1805 (2-3% skov) – her i landsdelen er det egekrat.
- Udskiftning, genopdyrkning af heden og introduktionen af nåletræ.
- Intensivering af driften – kulturteknik herunder grundforbedring og afvanding.
- Meget af skaden på skovens biodiversitet i forhold til urskoven er sket for + 200 år siden.
- Den **store nulstilling** er vigtig i forståelsen af, hvorfor vi fx ikke har flere gamle træer i de danske skove. Ud over landskabstræer kan vi kun fremvise træer over 200 år i den del af skovene, som fandtes i 1822 ...

Der er 'nogen' faglig debat om,

Hvor tæt var urskoven (formentlig har der været dækkende kronetag i det meste af landet, bortset fra klitheder og periodisk oversvømmede områder – men med lysninger og kollaps – måske et skovdække på 70-80%.

(Mere nedbør i Holocæn end i Eem)

Hvilken rolle 'de store græssere' har spillet i den dynamik, og hvilken rolle mennesket har spillet i, at de store græssere mammut, visent, urokse, vildhest m.v. er forsvundet er også omdiskuteret.

Fra yngre stenalder og frem – i etaper svarende til væksten i samfundet – overudnyttelse og overgræsning (som i u-landende i dag).

Altså ikke skovdyrkning, men 'timber-mining'.

DE DANSKE SKOVE – UDVIKLING DE SIDSTE 50 ÅR

- Stigende areal (633.000 ha – 14,7%) – stigende vedmasse (CO₂-lager) også pr. ha.
- Mange nye skove (over halvdelen af de danske skove er yngre end 100 år) pr. definition unge og dermed i biodiversitetssammenhæng ikke så interessante - de første 300-400 år).
- Stor stigning i anvendelsen af løvtræ (hjemhørende arter) – delvist betinget af tilskud
- Ekstensivering af driften – herunder mere naturlig hydrologi.
- Industriel skovflis erstatter brænde, rafter og gærdsel i de mindre dimensioner.
- Stigende fokus på andre økosystemtjenester end træproduktion.
- 'God og flersidig skovdrift' og 'Naturnær skovdrift' – i forhold til forvaltning af biodiversitet måske evolutionære fejlskud i skovdriften?
- Stigende fokus på biodiversiteten i dyrket skov – mængden af dødt ved er stigende.
- Stærkt stigende areal med skovcertificering – der kræver 10% arealreservation til biodiversitet.

DEN DYRKEDE SKOV

- Der er en logisk og indbygget kollision mellem 'urørt med kun naturlig dynamik' og 'dyrket skov'.
- Men det er helt uden for skiven at sammenligne den dyrkede skov med en kornmark (der er meget mere variation, rummelighed og kontinuitet).
- Hvis nu biodiversiteten i den dyrkede skov er værdiløs – hvorfor er skov så interessant efter 'brandmandens lov'?
- Vi er allerede i fuld gang med en omstilling med mere plads til biodiversitet, både dedikeret (land sparing) og som et vigtigt, selvstændigt hensyn i den dyrkede skov (land sharing).
- Tidsperspektivet er vigtigt – der kan gå **lang** tid fra en skov udvikler sig fra **biotop** til **habitat** (udbredelsehastigheden for mange af skovarterne er meget langsom).
- Den dyrkede skov er et stærkt **klimaværktøj** – måske den bedste af de kendte teknologier.

KLIMASKOVEN

- Afsættet er ikke sidste istid – det er verden som den ser ud i dag. Den brutale virkelighed er 8 mia. mennesker, de fleste med et stigende forbrug, og at mere end 80% af verdens energiforbrug er stadig fossilt.
- Det vigtigste klimagreb er at holde de fossile (sorte) brændsler i jorden. Det kan ske gennem reduceret forbrug eller 'grøn omstilling'.
- Grøn omstilling handler ikke bare om elektrificering (sol og vind) og brug af bæredygtig biomasse i vores energisystem – det handler også om materialer og processer.
- Det er derfor ikke **størrelsen på kulstoflageret** i skoven, der er den vigtigste klimavirkning, det er hastigheden på CO₂ bindingen (**skovens tilvækst**) og den klimakloge **anvendelse af træet**, der er afgørende.

Skovdyrkerne har brugt 200 år på træartsvalg, træforædling, kulturteknik og andre skovdyrkningstiltag ... hvis vi ikke fik mere og bedre træ ud af den indsats, end den naturlige tilgroning ... var vi blevet fyret for længst.

- Højere tilvækst
- Bedre udnyttelse
- Bedre klimaeffekt

Batter det?

Når træ erstatter klimatunge materialer taler man om substitution.

- 40% af det samlede energiforbrug i EU er knyttet til byggeri
- 50-70% heraf er knyttet til opførelsen af byggeriet
- Udstrakt brug af træ kan reducere klimaaftryk ved byggeri med 30-50%.

DEN 'URØRTE' SKOV

- Hvad får man med nogenlunde sikkerhed?
  - Over tid mere dødt ved – bedre grundlag for **nedbrydere** (insekter og svampe)
  - Hvis man ikke gør andet bliver skoven mørk i en lang periode, inden den naturlige dynamik (råd, storm, lyn, brand) skaber nye lysninger.
  - Skal processerne fremskyndes – flere lysninger og gradienter, kræver det aktive indgreb – fældning, veteranisering og evt. introduktion af græsning.
... det er først her, det for alvor batter i forhold til fx vores truede sommerfugle.
- Hvad sætter man over styr?
  - Produktion (økonomi og arbejdspladser)
  - Klimavirkning (CO₂ binding og substitution)
  - Balancen i andre økosystemtjenester?

Klimavirkningen i den 'urørte skov' reduceres ved dyrkningsophør.

- Hvor meget og hvor hurtigt afhænger af udgangspunktet og hvor meget man griber ind.
- Træerne gror naturligvis videre en tid – men tilvæksten klinger af.
- Og allerede fra dag 1 ophører substitutionseffekten – man kan ikke bygge et træhus af den urørte skov.

Andre økosystemtjenester:

- Kvælstofretention?
- Friluftsliv (kan afhænge af andre restriktioner og individuelle opfattelser)

DEN 'URØRTE' SKOV

- Politisk mål om 75.000 ha urørt skov – hvor meget er det egentlig?
  - 12% af skovarealet.
  - Svarer omtrent til det samlede areal med vores nationaltræart, bøg (81.000 ha).
  - Svarer til omtrent al dansk skov ældre end 75 år.
- Hvad koster det?
  - Hvad får man for 888 mio. kr.?
  - Hvad med resten af regnestykket?
  - Produktionstab forsigtigt anslået til 500.000 m³ pr. år (nutidsværdi ~ 5 mia.)
  - Klimaeffekt reduceres måske med 250.000 tons CO₂e pr. år på den korte bane og måske 3 gange så meget på den lange) + substitutionseffekt.

Lidt eller meget – afhænger af målestokken.

Men i et skovbrugsperspektiv er det MEGET – med den nuværende skovrejsningstakt, vil det tage 25 år at genskabe nyt skovbrugsareal i stedet for det braklagte ... og det vil tage 50-100 år ekstra før det er i fuld produktion!

Man kan også sammenligne med bøgearealet eller mængden af gammel skov – det er meget dramatisk, og det er gjort i en håndevending (med et minister pennestrøg).

Med hensyn til 'hvad det koster' er det mest tankevækkende, at ... det er der ikke nogen, der aner (!)

Det er ikke indlysende, hvad de 888. mio. dækker ('den konkrete udmøntning aftales senere') – men de dækker IKKE areal-reservationer eller produktionstab.

Det kan være vanskeligt at vurdere produktionstabet ved 'evig braklægning' uden at kende de præcise arealer, men i hele træskolængder ...

Klimavirkning – heller ikke trivielt (og husk der er forskel på klimaregnskab og klimavirkning)

DK klimaaftryk 63 mio. tons CO₂e pr. år.

Hvilken natur vil vi ha' ?

REWILDING

- En stærk fortælling, der har vist sig at begejstre mange (og forarge andre).
- Dokumenteret positiv effekt på biodiversitet?
- Hvor sikre er vi på baseline (fx græsningstrykket) – hvad er det for en natur, vi ønsker at genskabe?
- Vild med vilje – open end management?
- Hvis biodiversitet er spørgsmålet – er rewilding så svaret?
- Storskala eksperiment – 15 Naturnationalparker med 25.000 ha under hegn.

Her er vi på Mortens banehalvdel – og i Mortens overbevisning.
Derfor – med respekt og i alt stilfærdighed, og stillet som spørgsmål:

Igen og med respekt, kan jeg konstatere, at jeg ikke er den eneste med ubesvarede spørgsmål og tvivl i forhold til disse spørgsmål, heller ikke blandt anerkendte forskere og naturplejere,

Det larmer i mit rationelle jeg, at man har en cirkelsluttet argumentation:

Hvis open end management og naturlige processer både er målet og midlet – så rummer det pr. definition sin egen succes – og det er et lidt spinket grundlag for offentlig forvaltning.

Vi har med afsæt i mindre end 10 års rewilding lavet det spændende MolsLab på 120 ha til det største naturpolitiske eksperiment i #DK – med en meget forceret udrulning.

DILEMMAERNE

- Er det ansvarligt (bæredygtigt) at **braklægge 75.000 ha produktionsskov** i en verden, hvor efterspørgslen på træ er stærkt stigende (prognose peger på 3-dobling fra 2010 til 2050)?
- **Danmark er nettoimportør** af træ. Man reducerer ikke efterspørgslen ved at braklægge skov – så vi kommer til at importere mere træ, måske fra skove med højere biodiversitet end i #dkskov? – og i øvrigt med større klimaaftryk. Bemærk, at danske skove er langt mere produktive end fx de boreale skove.
- Nogle af de greb, der laves i forbindelse med udlæg af urørt skov – hugst af ikke hjemhørende arter, veteranisering, græsning er **irreversible** i en trægeneration (100 år). Det kalder på en **ansvarlighed ud over en valgperiode** – hvad nu, hvis natursynet er et andet om 10 år?
- Vi skal være ærlige: 'urørt natur' er i realiteten ikke en mulighed i 2022. Vi lever i **antropocæn** – der er 8 mia. mennesker på kloden, og vores aftryk kan ses, fx vil der være en kvælstofdeposition på 75 kg N pr. ha inde midt i NNP.

Hvilken natur vil vi ha'?

DILEMMAERNE

- Når der nu er en ikke ubetydelig omkostning for klima og økonomi, giver den udpegning af Statsskov, som nu er i gang, mest biodiversitet for pengene?
  - Villum-rapporten fra 2016 er rammen om kongetallet på 75.000 ha. Anbefalingen er, at ca. 30.000 ha skal være i statsskov.
  - Hvad er fx bioscoren for træfabrikken Komedal?

I realiteten er der lavet en meget hurtigt sprint ved hjælp af de arealer, der er under Miljøministerens råden.

Især hedeplantagerne giver et dårligt udgangspunkt (dårligt trade off mellem biodiversitetsgevinst og offeromkostning) – på arealer med kun skala som en væsentlig kvalitet.

Det er det største landskabspolitiske greb siden hedeopdyrkningen – og beslutningerne er foregået meget hurtigt og med ret beskeden forudgående demokratisk proces, ikke mindst i forhold til lokal inddragelse.

Forudsætningerne for Villum-rapportens beregning af et nødvendigt minimumsudlæg på 75.000 ha urørt skov kan godt diskuteres.

Man har allerede udpeget 65.000 ha urørt statsskov (heraf 13.000 i NNP)

Kongemagten har igen rakt ud og taget beslutninger på vegne af almenen.

Hvilken natur vil vi ha'?

SKOVDYRKERNE

HVILKEN NATUR VIL VI HA' – I SKOVEN

- De 15 NNP – 25.000 ha heraf 13.000 ha skovbevoksning – er vedtaget. Det er rigeligt til at teste, om rewilding er svaret. Husk, at biodiversitet er spørgsmålet.
- Derudover er der eksisterende udpegning af 20.000 ha urørt skov i Statskov – og efter Skovstatistikken findes yderligere 30.000 ha allerede i de private skove (med blandet beskyttelsesstatus). Vi har altså allerede over 50.000 ha urørt skov med biodiversitet som hovedformål i #DK.
- Det **markedsdrevne krav om skovcertificering** vil tillige øge andelen af biodiversitetsskov markant – meget i mindre skala, men med høj bioscore.
- Hvis man skal have mere urørt skov med god bioscore, bør man lave attraktive og **ubureaukratiske ordninger for private skovejere**.
- I forhold til **bæredygtighed og omkostningseffektivitet** burde man derfor bremse udlægningen af yderligere urørt skov på Statens arealer - de næste 30.000 ha.

HVILKEN NATUR VIL VI HA' – I SKOVEN

- Nedbremsning af udlæg af mere statskov næppe til at ske 'realpolitisk' – men som minimum burde man:
  - Udnytte de allerbedste kvaliteter – måske 10-20% af løvtræet i forbindelse med den hurtige omstilling (4 år).
  - Lade nåletræ nå nogenlunde hugstmodenhed inden rydning (25-50 år).Det vil være ansvarligt, det har vi tid til og det vil kun have helt marginal betydning for biodiversiteten.
- I privatskovene skal opspares **mere dødt** ved i de gamle løvtræbevoksninger – mod kompensation af skovejerne.
- **Skovrejsning** fortsættes – især på de ringeste jorder, herunder de dyrkbare lavbundsjorder - og med et tydeligere fokus på klima.
- Og så skal vi på resten af skovarealet **producere noget mere træ**, verdens bedste og fornybare råvare, til kommende generationers klimakloge brug – ansvarligt og med respekt for skovens mange funktioner.

Hvilken natur vil vi ha'?

UDGANGSREPLIK

"Hvorfor skal Landet endeligen være skjønt? – kan en Studepranger spørge ... fordi alle Mennesker ikke ere Studeprangere"

"Statsoeconomen, der regner nøie, bør optage et nyt Datum i sine kalkuler, Følelse for Naturskjønhed, og lade Regningen henligge indtil han er vis paa, om denne Følelse er af eller uden Værdi, fordi den ikke kan anslaaes i Penge, eller om Naturskjønhed er en unyttig Egenskab ved et Land, som er bestemt til at beboes af dannede Mennesker"

O. Chr. Olufsen, *Danmarks Brændselsvæsen, Kjøbenhavn 1811*

Ikke et ondt ord om studeprangere (!)

Det er vigtigt vi har en bæredygtig drift i skovene. En bæredygtig drift betyder at skovene kan opfylde de nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare, og det hviler på et fundament med et balanceret hensyn mellem miljø, mennesker og økonomi.

Vores generation står med en biodiversitetsudfordring og en klimaudfordring. For at løse de to udfordringer har vi brug for at reservere arealer til biodiversitetsformål, men vi har også brug for en stigende mængde træ til byggeri osv. På verdensplan taler man om en 2-4 dobling af forbruget af træ frem mod 2050.

Skovene kan og skal rumme det hele. Ikke på litra eller afdelingsniveau, men delvist på skovniveau, og helt på nationalt plan!

Jo større arealer vi reserverer til biodiversitetsformål, hvor omlægningen forceres og der ikke plantes bæredygtig erstatningsproduktionsskov, jo mere træ skal der

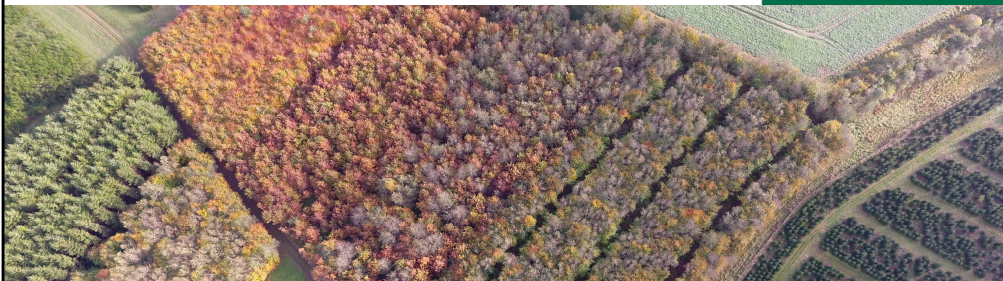
importeres.

På verdensplan bliver alt det træ der produceres i drevne produktionsskove allerede brugt fuldt ud. Det betyder altså at det træ vi ikke selv kan producere og skal importere mere af fordi vi omlægger bæredygtigt drevne skove til urørt skov og naturnationalparker, med overvejende sandsynlighed bliver fældet i naturskove i udlandet.

Naturskovene i udlandet har sandsynligvis en langt højere naturværdi end mange af de skov vi konvertere til urørt og naturnationalparker herhjemme.

Hvilken natur vil vi ha'?

UDGANGSREPLIK

- Tak for ordet – jeg ser frem til en god dialog.